

Investigating the physical role of the environment in women's social security in urban public space, case study: (Varamin's parks)

Fatemeh Karimi ^a, Islam Karami ^{b*}, Abolfazl Dehghanmongabadi ^c

^a. Master's student in architecture, Faculty of Architectural Engineering and Urbanism, Shahrood University of Technology (SUT), Shahrood. Iran

^b. * Assistant Professor, Faculty of Architectural Engineering and Urbanism, Shahrood University of Technology (SUT), Shahrood. Iran.

^c. Assistant Professor, Faculty of Architectural Engineering and Urbanism, Shahrood University of Technology (SUT), Shahrood. Iran

<https://doi.org/10.22034/ispdrc.2023.2010906.1046>

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:

women's sense of security
public space
physical factors
Varamin's parks

Received:

05 September 2023

Received in revised form:

30 September 2023

Accepted:

26 September 2023

pp. 69-88

Urban public spaces shape society, and society shapes urban public spaces. A suitable urban space should provide the security of different user groups to a great extent. In fact, nowadays, the success rate of an urban space can be checked by measuring the people present in the space, especially the female users, and the variety of characteristics of the people who work in these spaces with a sense of security and comfort. Security is not only a concept. It is complex, vague and variable, but it is expressed as one of the basic human needs, and other needs depend on the satisfaction of a need such as security. One of the important factors that cause women to be marginalized is the functioning of urban spaces that limit women's mobility and make them face fear and insecurity. What doubles this necessity for women is that the lack of women's sense of security is actually a threat to the value of the role of mother, wife, and sometimes head of the family, and immunity from any harm and aggression that threatens women and women's privacy physically and mentally, is subsequently transferred to the next generations. Urban space must provide security for different user groups. Fear of criminal behavior and incidents in the urban environment has effects on women and vulnerable social and economic groups.

انجمن علمی بهداشت غیر عامل ایران

مجله شهر ایمن
شاپا الکترونیکی: 2676-556X
Journal Homepage: www.ispdrc.ir

مقاله پژوهشی

بررسی نقش کالبدی محیط در امنیت اجتماعی زنان در فضاهای عمومی شهری مورد مطالعه: پارک‌های شهر ورامین*

فاطمه کریمی - دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشکده مهندسی معماری و شهرسازی، دانشگاه صنعتی شاهرود، شاهرود، ایران

اسلام کریمی* - استادیار گروه معماری، دانشکده مهندسی معماری و شهرسازی، دانشگاه صنعتی شاهرود، شاهرود، ایران

ابوالفضل دهقان منگابادی - استادیار گروه معماری، دانشکده مهندسی معماری و شهرسازی، دانشگاه صنعتی شاهرود، شاهرود، ایران

<https://doi.org/10.22034/ispdrc.2023.2010906.1046>

چکیده	واژگان کلیدی
<p>فضای شهری باید امنیت گروه‌های مختلف کاربری را تامین کند. ترس از جرم رفتار و حوادث در محیط شهری تأثیراتی بر زنان و گروه‌های آسیب‌پذیر اجتماعی و اقتصادی دارد. ناامنی زنان در فضاهای شهری مشارکت کامل آنان را در جامعه محدود و علاوه بر آسیب روانی فرد، خانواده‌ها و در نهایت کل جامعه را تحت تأثیر قرار می‌دهد با نظر به نقش فعال پارک‌ها در توسعه حیات مدنی و همچنین ارتقاء کیفیت فراغت و تأثیر آن در ارتقاء کیفیت سکونت، این پژوهش به بررسی احساس امنیت زنان در سه بوستان شقایق، ۱۵ خرداد و خانواده شهر ورامین می‌پردازد. کاهش حضور فعال زنان در پارک‌های شهر ورامین، علیرغم تلاش مدیریت شهری ورامین در تامین امکانات و تسهیلات و خدمات، مسئله پژوهش حاضر است. نخست، مدل نظری پژوهش، با استفاده از مولفه‌های کالبدی و روانشناسی موثر بر احساس امنیت زنان در فضاهای عمومی منتج از نظریات مرتبط با امنیت اجتماعی و فضای شهری تدوین و مولفه‌های به دست آمده به دو بخش عوامل کالبدی و عوامل غیرکالبدی تقسیم شدند. در گام بعدی، به روش پیمایشی، پرسشنامه‌ها توسط ۴۰۰ نفر از زنان ساکن شهر ورامین پاسخ داده شدند و با تحلیل رگرسیون سهم هر یک از متغیرهای ویژگی‌های کالبدی محیط در پیش بینی میزان احساس امنیت اجتماعی زنان مشخص شد. یافته‌های پژوهش حاکی از وجود رابطه مستقیم و معنادار بین فضای شهری و احساس امنیت زنان است. در مقام مقایسه، ویژگی‌های کالبدی فضای عمومی شهری در احساس امنیت زنان بسیار تأثیرگذارند و این نقش بیش از ویژگی‌های غیرکالبدی آن است.</p>	<p>احساس امنیت زنان فضای عمومی، عوامل کالبدی، پارک‌های ورامین</p>
	<p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۶/۱۴</p> <p>تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۷/۰۸</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۷/۰۴</p> <p>صص. ۸۸-۶۹</p>

Email: Islamkarami@shahroodut.ac.ir

* نویسنده مسئول

* این مقاله برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول با عنوان «بررسی نقش کالبدی محیط در امنیت اجتماعی زنان در فضاهای عمومی شهری، مورد مطالعه: پارک‌های شهر ورامین» است که با راهنمایی دکتر اسلام کریمی و دکتر ابوالفضل دهقان منگابادی در دانشگاه صنعتی شاهرود در سال ۱۴۰۲ به اتمام رسیده است.

امنیت اجتماعی و نقش مولفه های کالبدی محیط در تعیین و تحقق آن با تاکید بر نمونه های مورد پژوهش است.

پیشینه پژوهش

اگرچه در زمینه امنیت زنان و فضای کالبدی تحقیقات زیادی انجام شده است، با این حال تنها به تحقیقات پنج سال اخیر اشاره می گردد. پوراحمد و همکاران (۱۳۹۶) پژوهشی با عنوان "ارزیابی احساس امنیت زنان در فضاهای شهری؛ مطالعه موردی: منطقه یک شهر اهواز" و روش توصیفی-پیمایشی انجام دادند و به این نتیجه رسیدند که شاخص نظارت بیشترین تأثیر را بر احساس امنیت زنان منطقه یک شهر اهواز دارد و بعد از آن به ترتیب شاخص کالبدی، شاخص اجتماعی، شاخص دسترسی، شاخص محیطی و شاخص رفتاری و در آخر شاخص میلان کمترین تأثیر را بر احساس امنیت زنان در منطقه یک شهر اهواز دارد. رحیمی، لیلا و صبوری، صابر (۱۳۹۶) پژوهشی با عنوان "امنیت زنان در فضاهای عمومی شهری و بررسی عوامل فیزیکی موثر بر آن (نمونه موردی: پارک ائل گلی تبریز)" به روش کیفی و با استفاده از تکنیک مصاحبه و نقشه شناختی و به طور قیاسی در چهار مکان اصلی و مختلف پارک ائل گلی انجام دادند و نتایج این پژوهش نشان داد که احساس امنیت زنان شرکت کننده در نقاط مختلف پارک متفاوت است؛ بیشترین عامل موثر بر احساس امنیت زنان ناشی از سه معیار کالبدی، فعالیتی، و آسایش بصری و محیطی است. بیرانوندزاده و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان "بررسی احساس امنیت زنان در فضاهای شهری (مطالعه موردی: پارک بعثت منطقه ۱۶ شهرداری تهران)" برای اندازه گیری میزان امنیت اجتماعی زنان در این مناطق سه بعد نظارت اجتماعی، کالبدی، محیطی در ارتباط با احساس امنیت مورد ارزیابی قرار گرفته است. نتایج تحلیل ها نشان می دهد که بین متغیرهای مورد مطالعه و احساس امنیت زنان ۹۵ درصد رابطه معناداری وجود دارد. هانی ارجمندی و همکاران (۱۳۹۸) پژوهشی با عنوان "تأثیر مولفه های کالبدی بر احساس امنیت زنان در فضاهای باز گردشگری شهری (نمونه موردی: خیابان سی تیر تهران)" به روش توصیفی-تحلیلی انجام دادند که با بیان مؤلفه های مؤثر کالبدی بر احساس امنیت زنان و بررسی آنها در فضاهای باز خیابان سی تیر تهران، به این نتیجه رسیدند که با افزایش احساس امنیت زنان، یک فضای گردشگری رونق بیشتری پیدا می کند و افزایش استقبال زنان از فضا باعث افزایش کیفیت آن فضا برای عموم می شود. مجیدی خامنه و همکاران (۱۳۹۹) تحقیقی با عنوان "تحلیل مولفه های تأثیرگذار بر احساس امنیت اجتماعی زنان در فضاهای عمومی سبز (مورد پژوهی: پارک نیاوران، منطقه یک شهرداری تهران)" و به روش توصیفی-تحلیلی انجام دادند که نتایج پژوهش حاکی از آن است که احساس امنیت اجتماعی زنان در پارک نیاوران نسبتاً مطلوب

امنیت اجتماعی مجموعه ای از تعاملات و سازگاری بین افراد در نظام اجتماعی می باشد. اهمیت احساس امنیت اجتماعی به اندازه ای است که در صورت عدم وجود آن افراد در روابط اجتماعی خود با دیگران به مشکل برخوردند و از برقراری روابط و تعاملات اجتماعی با دیگران پرهیز می کنند که این موضوع منجر به پیامدهای منفی زیادی برای جامعه انسانی می شود (احمدی و کلدی، ۱۳۹۱). مهم ترین موضوع شهرنشینی، مسأله امنیت اجتماعی می باشد. این مفهوم دارای دو بعد عینی و ذهنی است. از دیدگاه بوزان، بعد عینی امنیت اشاره به فقدان تهدید نسبت به ارزش ها دارد و بعد ذهنی آن یعنی فقدان هراس از اینکه ارزش های مزبور، مورد حمله واقع شوند (مجیدی خامنه و همکاران، ۱۳۹۹). یک فضای عمومی شهری خوب باید به گونه ای باشد که همه گروه های اجتماعی علاوه بر توانایی انجام کارهای ضروری و رفع نیازهای اولیه، توانایی برقراری ارتباط اجتماعی و لذت بردن از زندگی در فضاهای شهری را فراهم کنند (پژوهنده و همکاران، ۱۴۰۱). گاهی اوقات ضعف کالبدی پارک ها و فضاهای عمومی شهری، عدم دسترسی آسان، مکانیابی نامناسب و ... سبب عدم حضور اقشار مختلف مردم می شود و در این صورت پارک های شهری علاوه بر اینکه بستر تعاملات اجتماعی نخواهند بود بلکه زمینه ساز ناهنجاری های اجتماعی در فضاهای جرم خیز می شوند. در نتیجه شرط اصلی برای اینکه یک فضای عمومی، فضای شهری نیز محسوب شود این است که فضایی برای برقراری ارتباط و تعاملات اجتماعی باشد (شیخی و همکاران، ۱۳۹۵). وجود احساس امنیت در یک فضای شهری برای زنانی که در فعالیت های اجتماعی شرکت می کنند یک ضرورت است (حقیقت، ۱۳۹۲). امروزه زنان از امنیت کافی در پارک ها و فضاهای عمومی شهر برخوردار نیستند و نمی توانند آزادانه از خدمات و امکانات این فضاها استفاده کنند. همچنین نبود امنیت برای زنان در پارک ها و فضاهای شهری باعث آسیب های روانی و فردی می شود و در نتیجه این آسیب ها گریبان گیر کل جامعه خواهد شد (رحیمی و صبوری، ۱۳۹۶). یکی از عوامل مهمی که باعث می شود زنان به حاشیه رانده شوند، نحوه عملکرد فضاهای شهری است که تحرک زنان را محدود کرده و آنها را با ترس و ناامنی مواجه می کند (احمدی و کلدی، ۱۳۹۱). آنچه این ضرورت را برای زنان مضاعف می کند این است که عدم احساس امنیت زنان در واقع تهدیدی برای ارزش نقش مادری، همسری و گاه سرپرستی خانواده است و مصونیت از هرگونه آسیب و تهاجمی که زنان و حریم خصوصی زنان از نظر جسمی و روحی تهدید کند، متعاقباً به نسل های بعدی انتقال می یابد (قدرتی و روشندل، ۱۳۹۵). سوالات پژوهش حاضر که در پارک های شقایق، ۱۵ خرداد و خانواده ورامین انجام یافته است، چیستی

اساسی انسان بیان می‌شود و سایر نیازها در گرو ارضای نیازی مانند امنیت است (حقیقت، ۱۳۹۲). احساس امنیت به معنای رهایی انسان از اضطراب، ترس و خطر است. زمانی که فرد در جامعه و تعاملات اجتماعی احساس می‌کند که جان، مال یا سلامتی او تهدید نمی‌شود یا مورد تعرض قرار نمی‌گیرد، می‌توان گفت که فرد احساس امنیت دارد. این نیاز احساس به امنیت با اعتماد به نهادهای تأمین کننده امنیت مانند دولت، مدرسه، نظام اقتصادی، خانواده و شبکه دوستان پاسخ داده می‌شود. بنابراین، درجه اعتماد فرد به دیگران، میزان احساس امنیت او را تعیین می‌کند (صدیق سروستانی و نیمروزی، ۱۳۸۹). جین جیکوبز، از نظریه پردازان حوزه مطالعات شهری، در تبیین امنیت شهری، رابطه فضای فیزیکی و فرآیندهای اجتماعی که محیط را می‌سازند، بیان کرده است و بر فعال بودن فضا به عنوان عاملی در ایجاد فضای امن و موفق تأکید می‌کند. جیکوبز ایجاد حرکت، استفاده فعال از سطح خیابان، برنامه‌ریزی برای فعالیت‌های خیابانی و مراقبت طبیعی از این فعالیت‌ها را از مولفه‌های مهم در ساخت یک محیط شهری خوب می‌داند (موبدی و همکاران، ۱۳۹۲). امنیت اجتماعی میزان توانایی جامعه برای حفظ ویژگی‌های بنیادی خود در شرایط تغییر و تهدیدهای واقعی و احتمالی است. بر این اساس می‌توان دو سطح را برای امنیت اجتماعی در نظر گرفت: سطح اول امنیت در جامعه به لحاظ ضرورت حیات اجتماعی برای بقای هر جامعه (امنیت زندگی) و سطح دوم امنیت اجتماعی، امنیت مالی است. که در واقع متأثر از احساسات است آرامش خاطر از اعتماد ما به دیگران در ارتباطات و تعاملات اقتصادی ناشی می‌شود (حاتمی و همکاران، ۱۳۹۴). همواره جنسیت به عنوان مهمترین عامل شخصیتی در درک امنیت افراد بیان می‌شود. نوع جرم و احساس امنیت در زنان و مردان متفاوت است، اما عموماً زنان بیشتر می‌ترسند و احساس ناامنی در زنان بیشتر است. به عنوان مثال، در مورد وسایل نقلیه، بیش از ۶۰ درصد از زنان در تاریکی احساس ناامنی می‌کنند (گزارش کنفرانس لندن، ۲۰۰۵). ترس از جرم رفتار و حوادث در محیط شهری تأثیراتی بر زنان و گروه‌های آسیب‌پذیر اجتماعی و اقتصادی دارد که به شدت تحت تأثیر قرار می‌گیرند. این تأثیرات شامل محدود شدن حرکات آنها به خصوص پس از غروب آفتاب شده و باعث می‌شود آنها در خانه محبوس شوند و فرصت‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی آنها کاهش یابد. در این روند، آنها از فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی مانند کار کردن در ساعات پایانی روز یا شغل‌های شیفتی و کلاس‌های عصرگاهی محروم می‌شوند و البته در این موارد، زنان فقیر بیشتر از سایرین قربانی جنایت و ترس از آن می‌شوند (الیاس زاده مقدم و ضابطیان، ۱۳۸۹). زنانی که در شهرها زندگی می‌کنند، علایق مشترکی با مردان داشته، اما به دلیل اینکه وظایف و موقعیت‌های مشابهی

است. پژوهنده و همکاران (۱۴۰۱) پژوهشی با عنوان "تبیین معیارهای کلیدی فرآیند شکل‌گیری کیفیت فضایی یکپارچه در فضاهای عمومی شهری (مطالعه موردی: منطقه ۵ شهرداری تهران)" را در منطقه ۵ تهران به عنوان مطالعه موردی انجام داد. در نتیجه این تحقیق می‌توان یک مدل ۵ عاملی در این زمینه طراحی کرد که در عین حال گامی اساسی در توسعه یک مدل ساختاری در سطح بالاتر است. در پژوهش‌های خارج از کشور نیز، تحقیقاتی در این خصوص انجام یافته است. به عنوان مثال، Bell (۱۹۹۸) در استرالیا پژوهشی با عنوان "زنان و امنیت اجتماعی" انجام داد و این نتیجه رسیده است که زنان به طور کلی از چیزهایی مانند بیرون رفتن در شب، موقعیت‌های اولیه و یا انتهای در سفرهای حمل و نقل عمومی مثل منتظر ماندن در یک ایستگاه اتوبوس یا پیاده روی از یک ایستگاه به سمت ماشین پارک شده، استفاده از پارکینگ‌های مرکز، مخصوصاً در شب و به ویژه اگر چند طبقه باشند، رانندگی تنها در شب، فضاهای باز و حومه ای و زیر گذرها و کوچه‌های بن بست واهمه دارند. مطالعات بونتی و پاسکال (Bonnete & Pascal, 2007) در جامعه فرانسه، با عنوان "سنجش مقایسه‌ای میزان امنیت اجتماعی زنان و دختران در محله‌های شهر پاریس" نشان می‌دهد زنان و دختران از زندگی کردن در مکان‌هایی که مطابق آمارهای رسمی جرم و ناامنی در آن‌ها زیاد است و به اسم محله‌های مسئله دار شناخته شده است در هراسند و نسبت به آن‌ها احساس ناامنی دارند. بررسی‌های ویور (Weaver, 2010) در آمریکا درباره رابطه بین پشتیبانی و حمایت اجتماعی اطرافیان و سطح احساس امنیت اجتماعی نشان داده است که حمایت اجتماعی با احساس امنیت زنان مرتبط است و زنانی که در خانواده خود توجه همسر و حتی فرزندان خود را دریافت می‌کنند، احساس آرامش و امنیت بیشتری دارند و و کارهای روزانه خود را با شادی و نشاط بیشتری دنبال می‌کنند. تأکید بر امنیت اجتماعی به عنوان یکی از شاخصه‌های امنیت در معنای عام و همچنین تحلیل امنیت اجتماعی در همبستگی با مولفه‌های کالبدی- فضایی جنبه جدید و نوآوری پژوهش حاضر نسبت به پژوهش‌های قبلی است.

مبانی نظری

فضاهای عمومی شهری جامعه، و جامعه فضاهای عمومی شهری را شکل می‌دهد (کارمونا، ۱۳۹۴). یک فضای شهری مناسب باید امنیت گروه‌های مختلف کاربری را تا حد زیادی تأمین کند. در حقیقت امروزه میزان موفقیت یک فضای شهری را می‌توان با سنجش افراد حاضر در فضا به ویژه کاربران زن و تنوع ویژگی‌های افرادی که با احساس امنیت و آسایش در این فضاها کار می‌کنند، بررسی کرد (شکوری اصل، ۱۳۹۵). امنیت نه تنها مفهومی پیچیده، مبهم و متغیر است، بلکه به عنوان یکی از نیازهای

در این طرح به منظور ارتقای زیرساخت‌های دوستدار زنان، اتاق‌های استراحت در خیابان، پیاده‌روها و پارکینگ‌های دوستدار زنان ایجاد شد. از نظر اشتغال، این برنامه زنان را به کار باز می‌گرداند و با ایجاد فرصت‌های شغلی بیشتر که به زنان اجازه می‌دهد تا نیازهای کاری و خانوادگی خود را متعادل کنند، از مشاغل دوستدار زنان حمایت می‌کند. همچنین آموزش‌هایی به منظور پیشگیری از تجاوز جنسی، وجود مرخصی زایمان یا مراقبت از کودک، افزایش تعداد کارمندان زن و قرار گرفتن آنها در پست‌های اجرایی برگزار شد. بخشی دیگر از برنامه‌های پروژه سؤال مربوط به ورود و مشارکت زنان در فرآیند تصمیم‌گیری و حکمرانی بود. همچنین این پروژه به منظور ارتقای سیستم حمل و نقل عمومی برای افزایش آسایش و ایمنی زنان، اقداماتی از قبیل ایجاد تاکسی تلفنی ایمن برای زنان، اتوبوس‌های دوستدار زن (با تمرکز بر رانندگی ایمن، قرار دادن دستگیره اتوبوس در سطح پایین‌تر) تهیه نقشه امنیت زنان و اعمال تغییرات محیطی را اجرا کرد (کیونگ پارک، ۲۰۰۷؛ به نقل از بزی و رضایی، ۱۳۹۱). در سال ۲۰۰۷، "برنامه مشترک برای حمایت و توسعه حقوق بشر زنان و دختران" تحت عنوان "شهرهای دوستدار زنان" در شش منطقه مختلف در سراسر ترکیه اجرا شد. این برنامه در سال ۲۰۰۹ به پایان رسید و برنامه‌های مختلفی در آن اجرا شد. ایجاد تیم بحران برای زنانی که برای خودکشی اقدام کردند، واحدهای بهداشتی سیار برای کارگران فصلی، آموزش برابری جنسیتی برای مسئولان و مدیران محلی از جمله برنامه‌های این طرح بود. همچنین کمیسیون‌های برابری جنسیتی در مجامع عمومی و انجمن‌های شهرداری ایجاد شد. اقدامات دیگری مانند افزایش بودجه جنسیتی، مراکز جدید حمایت از زنان، ایجاد واحدها و کمیته‌های زنان در دولت و شهرداری‌ها نیز انجام شد. علاوه بر این، برای افزایش دوستدار زن شدن شهرها، مقرر شد با در نظر گرفتن نیازهای ویژه بانوان، برنامه‌های اجرایی و خدمات شهری، مانند ایجاد مراکز حمایتی زنان، مراکز نگهداری از کودکان و مراکز ویژه بانوان ایجاد شود. در این برنامه ایمن‌سازی شهرها، افزایش تعداد پارک‌ها و باغ‌ها، دسترسی زنان به خدمات و بهبود زندگی اقتصادی و اجتماعی زنان نیز مورد توجه قرار گرفت. دومین پروژه شهر دوستدار زنان ترکیه در ژوئن ۲۰۱۱ آغاز شد. هدف این پروژه ترویج و دوستدارتر کردن محیط برای زنان از طریق ایجاد جریان جنسیتی در فرآیند برنامه‌ریزی محلی و گفتگوی محلی با سازمان‌ها، نهادهای دولتی در سطوح مختلف بود (Abada, 2013). در پروژه W.L.S.E در سال ۱۹۹۱ درباره طراحی فضای شهری برای ایمنی زنان در شهر تورنتو، از روش‌های حساس برنامه‌ریزی و طراحی برای ایجاد احساس امنیت در زنان استفاده شد. در این برنامه دو پیشنهاد کلی برای افزایش امنیت شهر برای بانوان مطرح شد. اول ایجاد راهکارهایی

در زندگی دارند، گروه‌های متفاوتی را ایجاد می‌کنند. این گروه‌ها شامل زنان در حوزه خانگی (که شامل زنان مسن‌تر می‌شود)، زنان شاغل و کسانی که مشاغل برتر دارند، می‌شود. برخی از زنان در حوزه‌های مختلف به طور همزمان وظایف خود را انجام می‌دهند. زنانی که سطح رفاه پایین‌تری دارند، مانند آن‌هایی که در محله‌های فقیرنشین زندگی می‌کنند، باید با مشکلاتی دست و پنجه نرم کنند که به طور چشمگیری با گروه‌های ثروتمند متفاوت است. افراد فقیرتر نیز در دسترسی به خدمات مشکل دارند و فقدان خدمات به زنان دو برابر مردان آسیب می‌رساند (Chant, 2013). به طور کلی باید گفت ناامنی زنان در فضاهای شهری مشارکت کامل آنان را در جامعه محدود می‌کند و علاوه بر آسیب روانی فرد، خانواده‌ها و در نهایت کل جامعه را تحت تاثیر قرار می‌دهد (همان). در سال ۱۹۹۰، ولنتاین ادعا کرد که "با تسهیل درک مکان فیزیکی به صورت غیررسمی از طریق طراحی کنترل، می‌توان اعتماد زنان به بیرون رفتن از خانه را افزایش داد." او ده استراتژی طراحی را پیشنهاد کرد که اکثراً در مورد مکان، دید به ویژه در ورودی‌ها، نورپردازی، رنگ آمیزی دیوارها، پل‌های عابر پیاده، کوچه‌ها و زیرگذرها، محوطه‌سازی، توسعه کف‌سازی و گوشه‌ها هستند. ولنتاین رویکرد خود را به محیط اجتماعی گسترش داد و خاطر نشان کرد: زنان با حضور واقعی و بالقوه دیگران احساس امنیت بیشتری می‌کنند، زیرا فکر می‌کنند مجرم‌ان از حضور و مداخله ناظران می‌ترسند، حتی وقتی می‌دانند که شاهدان نمی‌توانند مانع وقوع جرم شوند. در واقع، ادراک یک زن از ایمنی به شدت به احساس راحتی و آشنایی او با محیط‌های فیزیکی و اجتماعی اطراف خود بستگی دارد. در نتیجه می‌توان گفت: «روابط اجتماعی در یک فضا و گروه‌هایی که آن فضا را از منظر اجتماعی کنترل می‌کنند، تأثیر مهم‌تری در احساس امنیت زن در آن فضا دارد تا طراحی آن». در همین راستا، ایده و مفهوم شهر دوستدار زن حاصل تلاش برای رفع مشکلات زنان و ارتقای جایگاه آنان در زندگی شهری است. شهر دوستدار زن در معنا به شهری مطلوب و مناسب برای زندگی اجتماعی زنان در ابعاد مختلف اجتماعی، فرهنگی، حقوقی، کالبدی، بهداشتی و... زندگی شهری اطلاق می‌شود. هدف از احداث شهر دوستدار زن، ایجاد فضا و امکانات در شهر و ابعاد مختلف زندگی شهری است که فعالیت زنان در شهر را تسهیل کرده و زندگی آنها را در فضای شهری آسان کند. اولین شهر دوستدار زن در سال ۱۹۹۷ در مونترال آغاز شد و در این راستا مونترال راهکارهایی را در چهار موضوع اصلی مشارکت سیاسی، مسکن، امنیت و اشتغال طراحی و اجرا کرد (abada, 2013). پروژه شهر دوستدار زنان سؤال در سال ۲۰۰۷ راه اندازی شد و یک استراتژی جامع برای اجرای سیاست‌های شهری برای ارتقای برابری جنسیتی و رفاه بیشتر برای زنان اتخاذ کرد.

دهد. فضاهای آسیب‌پذیر عموماً شامل کاربری‌های مربوط به مراکز تفریحی بزرگ، لبه‌های مراکز خرید یا لبه‌های بیمارستان‌ها و سایر سازمان‌های بزرگ، فضاهای باز، فضاهای اطراف مدارس، فضاهای عمومی مانند تسهیلات حمل‌ونقل عمومی، پارکینگ و مانند آن. اما بیشتر فضاهای آسیب‌پذیر در مکان‌های متروکه و مخفی و دارای نقاط گم‌شده هستند، به‌ویژه مکان‌هایی که پس از ساعت‌ها استفاده عادی شده‌اند. همچنین راهکار CPTED، ترویج زندگی شبانه و اقتصاد، بازتولید مسکن در مراکز شهری، افزایش مشارکت زنان در برنامه ریزی و طراحی، ارتقای محله‌های شهری به گزینه‌ای برای مناطق قابل پیاده روی در اطراف مراکز و ایستگاه‌های حمل و نقل و ایجاد پردیس‌های امن برای زنان از دیگر راهکارهای پیشنهادی مسئولان برنامه ریزی دولت محلی است (Bell, 1998). جدول (۱)، شاخص‌ها و مولفه‌های کالبدی- فضایی موثر بر احساس امنیت بانوان در فضای شهری را ارائه نموده است.

برای ایجاد فضاهای باز شهری ایمن و دوم آماده سازی مسئولان شهری برای توجه به گزینه‌ها. این راهکارها شامل نورپردازی، علائم و نشانگرهای حرکتی، توجه به نکات بی‌توجهی، مراقبت و کنترل، تنوع کاربری، فعالیت، ایجاد حس مالکیت، نگهداری، اطلاعات و کیفیت طراحی می‌باشد. در مرحله بعد، این راه حل‌ها در مکان‌های خاصی که عموماً ناامن تلقی می‌شدند یا مکان‌هایی که افراد احساس ناامنی می‌کردند، اعمال شد. مانند مکان‌های وابسته به حمل‌ونقل، واحدهای محله‌ای مسکونی، مراکز شهر و مکان‌های خصوصی تر مانند: توالت‌های عمومی، آسانسور، پله‌های اضطراری و پل‌های عابر پیاده. اکنون این موضوع در سراسر استرالیا و از طریق تجزیه و تحلیل جامع سیاست‌های CPTED (پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی) در سطح محلی استفاده می‌شود. راه حل‌های اخیر برای "فضاهای آسیب پذیر" تعریف شده است و این فضاها، فضاهایی هستند که از نظر عموم ناامن تلقی می‌شوند و ممکن است رفتارهای مزاحم در آنها رخ

جدول ۱: شاخص‌ها و مولفه‌های کالبدی- فضایی موثر بر امنیت بانوان در فضاهای شهری. ماخذ: نگارندگان

Cozens & et al (۲۰۰۵)	Ghadban & et (۲۰۱۵) al	Gurer & et al (۲۰۱۷)	Paydar & et al (۲۰۱۷)	L.Kozlov & V.Kozlov (۲۰۱۸)	Mahadevia & Lathia (۲۰۱۹)	Nazmfar & et al (۲۰۲۰)	Sadeghi & Jangjoo (۲۰۲۲)	Polko & Kimic (۲۰۲۲)	گویه ها	
		*					*	*	غنای بصری	غنای حسی
		*							غنای شنوایی	
		*							حس زمان	
		*	*		*		*	*	عدم وجود آلودگی محیطی	
		*					*		عدم وجود آلودگی صوتی	
		*					*		عدم وجود آلودگی بصری	
	*			*			*		خوانایی	خوانایی و شفافیت
	*						*		نفوذ پذیری	
								*	تابلوه‌های راهنمای دقیق و قابل رویت	
*	*	*	*						عدم وجود موانع دید	
	*	*	*						پوشش گیاهی امن	اجتماع پذیری
		*	*	*	*		*		اجتماع پذیری زنانه	
									پیاده راه زنانه	

بررسی نقش کالبدی محیط در امنیت اجتماعی زنان در فضاهای عمومی شهری

	*	*	*			*		تجهیزات و مبلمان زنانه	خدمات و تسهیلات
			*	*		*		کاربری جاذب زنان	
	*		*	*		*		تعدد کاربری و فشرده‌گی بافت	
	*		*	*		*		دسترسی به حمل و نقل عمومی	دسترسی
	*		*	*		*		دسترسی به خیابان اصلی	
	*		*	*		*		دسترسی به اماکن خدماتی و نظارتی	
	*		*	*	*	*	*	دسترسی به کمک	امنیت
		*	*			*		کیفیت فیزیکی پیاده راه‌ها	
*					*	*	*	نظارت رسمی و حضور پلیس	
								استفاده هماهنگ از رنگ‌ها	
*		*	*		*	*	*	نورپردازی مناسب	امنیت و جرم خیزی
		*				*	*	عدم وجود نقاط تاریک	
	*		*			*		شفافیت زنانه	
			*			*		فرم فضا	
*					*	*	*	نظارت غیررسمی و مکانیکی	
					*			شهرت فضا	خوشنمایی
						*		نبود ارادل و اوباش	
						*		حیات شبانه زن پذیر	میل به حضور
						*		عدم وجود بزه	
*						*		عدم وجود ناهنجاری اجتماعی	مراوده و فعالیت اجتماعی
			*	*		*		مقیاس زنانه	
					*			عدالت فضایی	عدم احساس تبعیض
*	*		*		*		*	نظارت زنانه کاربران	
	*				*	*		تسلط نداشتن مردانه	

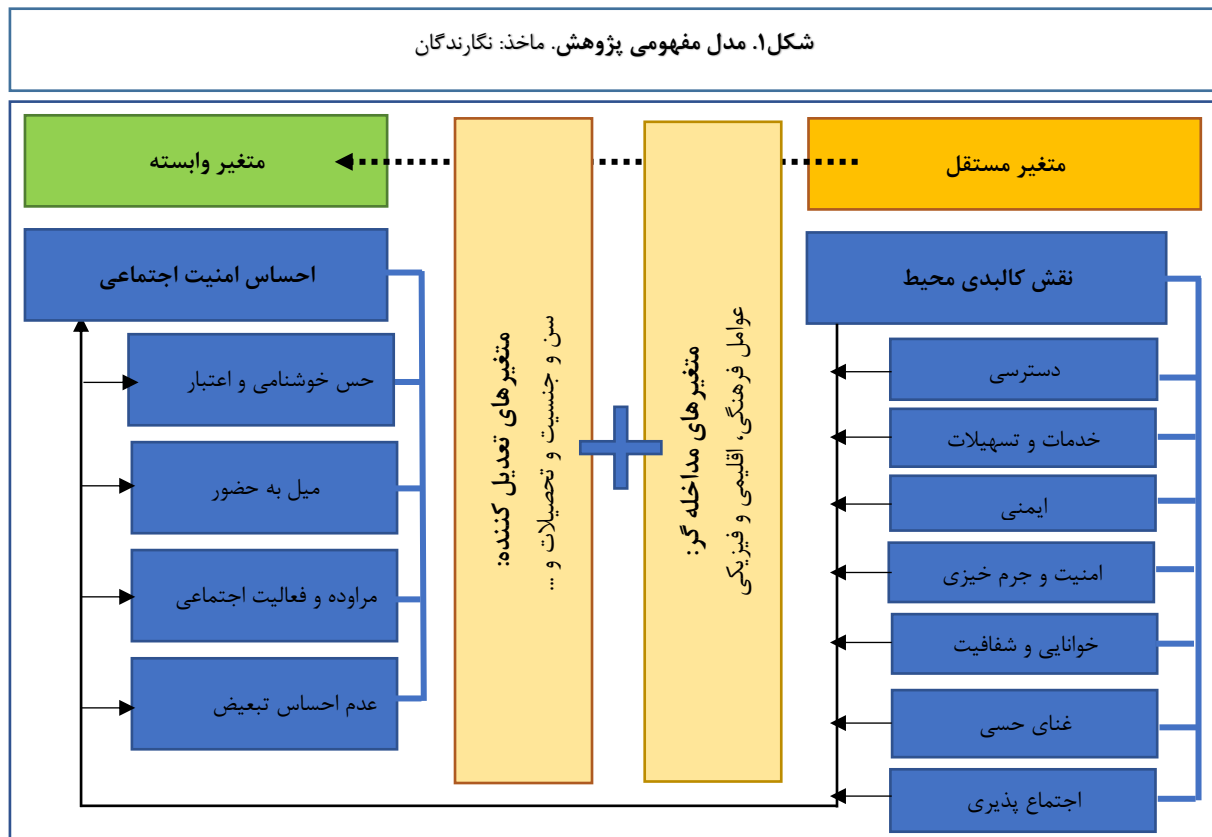
روش پژوهش و معرفی نمونه های مورد پژوهش

۱/۱. دستیابی به مدل مفهومی پژوهش

در دستیابی به مدل مفهومی پژوهش مطابق شکل (۱)، مولفه ویژگی های کالبدی محیط با نگاهی به پیشینه، در معیارهای دسترسی، خدمات و تسهیلات، ایمنی، امنیت و جرم خیزی، خوانایی و شفافیت، غنای حسی و اجتماع پذیری شناسایی شد. مولفه احساس امنیت اجتماعی نیز دارای چهار معیار حس خوشنمایی و اعتبار، میل به حضور، مرادده و فعالیت اجتماعی و عدم احساس تبعیض شناسایی شد (حاتمی و همکاران، ۱۳۹۴).

برای معیار حس خوشنمایی، شاخص های شهرت فضا و نبود ارادل و اوباش تنظیم شد (الیاس زاده مقدم و ضابطیان، ۱۳۸۹ و صادقی و همکاران، ۱۳۹۵). برای معیار میل به حضور، شاخص های حیات شبانه زن پذیر و عدم وجود بزه تنظیم شد (زیویار پرده ای و همکاران، ۱۳۹۴). برای معیار مرادده و فعالیت اجتماعی، شاخص های عدم وجود ناهنجاری اجتماعی و مقیاس زنانه تنظیم شد (صدرالسادات و همکاران، ۱۳۹۷ و هزارجریبی و همکاران، ۱۳۹۳) و در نهایت برای معیار عدم احساس تبعیض، شاخص های عدالت فضایی، نظارت زنانه کاربران و تسلط نداشتن مردانه تنظیم شد (قنبران و حسن ولی، ۱۳۹۲).

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش. ماخذ: نگارندگان

۱/۲. روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کاربردی و نوعی بررسی مقطعی و تبیینی است. جامعه آماری این پژوهش شامل همه زنان بالای ۱۵ سال ساکن در شهر ورامین می باشد و از روش نمونه گیری تصادفی استفاده شده است؛ اگر نمونه ای به حجم n از جامعه ای به حجم N به نحوی انتخاب شود که هر نمونه ای ممکن n تایی شانس یکسان برای انتخاب شدن داشته باشد، آن را نمونه گیری تصادفی ساده می نامیم. تعداد پرسشنامه ها با توجه به جامعه آماری که زنان بالای ۱۵ سال شهر ورامین است و یکی از روش های مرسوم در محاسبه حجم نمونه، که فرمول کوکران می باشد

محاسبه شد و مقرر شد تعداد ۴۰۰ پرسشنامه پر شود. بعد از آن ابتدا تعداد ۳۰ پرسشنامه پر شد و با داده های کسب شده و استفاده از فرمول ویژه آلفای کرونباخ در نرم افزار SPSS پایایی بخش های مختلف پرسشنامه به دست آمد. تجزیه و تحلیل داده های این پژوهش در دو بخش آماری توصیفی و استنباطی با استفاده از نرم افزار SPSS انجام شد. در بخش آماری توصیفی با استفاده از آزمون هایی نظیر همبستگی و در بخش استنباطی مهمترین روش آماری به کار رفته آزمون آماری پیرسون است. نحوه توزیع پرسشنامه ها با توجه به وسعت پارک ها و تعداد مراجعه بانوان به آن ها بود. طبق بررسی ها و بازدیدهای میدانی

بررسی نقش کالبدی محیط در امنیت اجتماعی زنان در فضاهای عمومی شهری

پرسشنامه‌ها در نظر بگیریم. مطابق جداول ۲ و ۳، جهت سنجش و بررسی میزان اعتبار و پایایی ابزار پرسشنامه، به صورت آزمایشی پرسشنامه بین ۳۰ نفر از زنان توزیع و اعتبار و پایایی هریک از ابعاد مورد سنجش قرار گرفته است. با توجه به نتایج بدست آمده از جدول زیر تمامی سوالات از اعتبار سازه‌ای لازم برخوردارند و تمامی شاخص‌های پژوهش حاضر دارای اعتبار سازه‌ای می‌باشند

انجام شده و با توجه با اینکه پارک شقایق به نسبت دو پارک دیگر بزرگتر است و تعداد مراجعه به آن بیشتر می‌باشد تعداد ۱۶۰ پرسشنامه را در این پارک توزیع کردیم. سپس در پارک ۱۵ خرداد ورامین با توجه به همان موارد تعداد ۱۴۰ عدد و در پارک خانواده ۱۰۰ پرسشنامه توزیع و پاسخ‌های آن را دریافت کردیم. در تمام طول این مسیر سعی نگارنده بر این بوده است که جمعیت سالخورده، جوان و نوجوان را برای پاسخگویی به

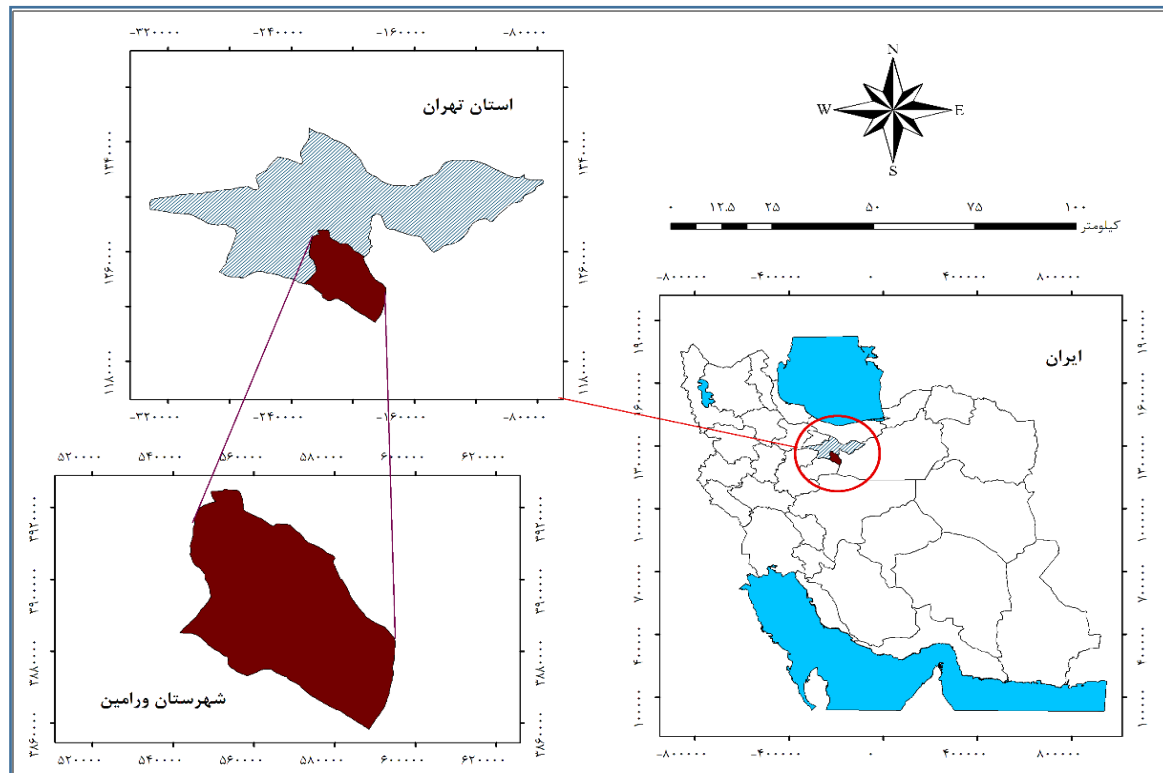
جدول ۲: تحلیل عاملی (سنجش اعتبار سازه‌ای)، نگارنده

نام متغیر	متغیر	مقدار KMO	معناداری بارتلت	عامل‌های استخراج شده
شاخص‌های کالبدی	مستقل	۰/۶۳۰	۰/۰۰۰	۱
احساس امنیت اجتماعی	وابسته	۰/۶۹۵	۰/۰۰۰	۱

جدول ۳: آزمون آلفا کرونباخ، نگارنده

نام متغیر	متغیر	ضریب آلفای کرونباخ
شاخص‌های کالبدی	مستقل	۰/۷۱۴
احساس امنیت اجتماعی	وابسته	۰/۷۴۳

شکل ۲. موقعیت ورامین در ایران و استان تهران. ماخذ: URL

۱/۳ معرفی نمونه‌های مورد پژوهش

شهرستان ورامین یکی از شهرستان‌های استان تهران است که مرکز آن شهر ورامین است و در عرض جغرافیایی ۳۵/۳۲ و طول

نظارت بر کاربران و در افزایش احساس امنیت اجتماعی موثر است نیز در بوستان شقایق حائز اهمیت است. از نظر ایمنی، در بوستان شقایق، پله های ایمن، لبه های کوتاه و سالم، کف سالم و ... از نکات مثبت پارک است. از نظر امنیت و جرم خیزی، با توجه به وسعت پارک شقایق، نیاز به نگهداری بیشتر احساس می-شود، یکی از نکات قابل توجه عدم وجود نقاط کور و مناطق جرم خیز و روشنایی مناسب این مجموعه در شب می باشد. به طوری که مجرم در اکثر جاها احساس راحتی نمی کند. از منظر خوانایی، در پارک شقایق، خوانایی خیابان های منتهی به پارک از کیفیت لازم برخوردار است. علاوه بر این خود پارک به دلیل شاخص بودن در بین شهروندان به عنوان یک نماد و نشانه شناخته می-شود. همچنین در فضای داخلی پارک المان هایی که به عنوان نشانه ذکر شده است. در خود مجموعه مسیرها مشخص است. به نظر می رسد تابلوهای راهنما نیاز به افزایش دارند اما با این وجود محیط از خوانایی لازم برخوردار است. از نظر غنای حسی، ورودی پارک شقایق از داخل و تلاش برای جذابیت بیشتر محیط و وجود فضای سبز در مقیاس وسیع یکی از عوامل ایجاد غنای عاطفی در کاربران است. همچنین آبنمای موزیکال این پارک یکی از مهم ترین نقاط قوت آن است که حس مثبتی را ایجاد می کند. در پارک شقایق طبق بررسی های انجام شده، از نظر اجتماع پذیری، افرادی برای دویدن یا ورزش در ساعات اولیه صبح به این پارک می آیند، اما این تعداد در پایان روز و نزدیک غروب آفتاب افزایش می یابد و افراد بیشتری به این پارک مراجعه می-کنند. در میان آنها کودکان به همراه والدین و نوجوانان خود برای دوچرخه سواری به پارک می آیند. به طور کلی بازدید از پارک با غروب خورشید و خنک شدن هوا بیشتر می شود. همچنین بیشترین تراکم جمعیت در پایان هفته در پارک مشاهده شد. با توجه به مصاحبه هایی که با افراد حاضر در پارک انجام دادیم، تمایل به حضور در ساعات شلوغ بیشتر است زیرا امنیت درک شده از فضا نقش بسزایی در جامعه پذیری دارد.

۱/۳/۲. پارک ۱۵ خرداد و توصیف آن از منظر شاخص های

متغیر مستقل پژوهش

پارک ۱۵ خرداد شهر ورامین با مساحت ۶ هکتار در محله مرزدارانی ورامین و در بلوار باهنر واقع شده است. از لحاظ موقعیت جغرافیایی این مکان در نزدیکی مراکزی مانند شورای شهرستان و پایگاه بسیج شهر ورامین قرار دارد. این پارک از قدیمی ترین پارک های این شهر است و با وجود کتابخانه عمومی و کانون فرهنگی کودکان و نوجوانان، نقش فعالیت های فرهنگی در آن پررنگ می باشد. طبق دسته بندی فضاهای سبز، بوستان ۱۵ خرداد یک پارک ناحیه ای است. به علت قدمت این پارک و قدمت و خوشنامی محله مرزدارانی که پارک در آن واقع شده است، با وجود شلوغی و پرجمعیت بودن این محله و مسیرهای

جغرافیایی ۵/۶۴ قرار گرفته است. این شهرستان در ۲۶ کیلومتری جنوب شرق شهر تهران واقع شده است جمعیت این شهر طبق آمار سال ۱۳۹۵ برابر با ۲۲۵۶۲۸ نفر بوده است. اکثر مردم این شهر به زبان فارسی صحبت می کنند، اما گروه های قومیتی مختلفی در طول قرن ها به این شهر کوچ کرده اند. شهرستان ورامین از شمال شرق به شهرستان های پیشوا و پاکدشت، از شمال غرب به شهرستان قرچک، از غرب به شهرستان ری، از جنوب به استان قم و از جنوب شرق و شرق به استان سمنان محدود شده است. در شهر ورامین بدون احتساب فضاهای سبز پراکنده، تقریباً ۱۰ پارک شهری وجود دارد. با بررسی های انجام شده و با توجه به وسعت و شهرت پارک ها و تعداد مراجعه به آن ها در یک روز، در نهایت سه بوستان برای انجام پژوهش انتخاب شد.

در ادامه به معرفی هر سه بوستان می پردازیم:

۱/۳/۱. بوستان شقایق و توصیف آن از منظر شاخص های

متغیر مستقل پژوهش

بوستان شقایق واقع در شهر ورامین و بزرگترین پارک این شهرستان می باشد. این پارک در سال ۱۳۸۷ ابتدا در مساحت ۴ هکتار و با نام پارک شقایق به بهره برداری رسید و در سال های بعد در مساحت ۸ هکتار و در قالب پارکی دیگر با عنوان پارک آزادگان گسترش داده شد. اما اکثر شهروندان این دو پارک را به عنوان یک پارک بزرگ و با نام بوستان شقایق می شناسند. این پارک طبق دسته بندی فضاهای سبز، از پارک های منطقه ای محسوب می شود. بوستان شقایق از نظر موقعیت جغرافیایی در انتهای بلوار شهید اردستانی و در نزدیکی میدان بسیج و تعدادی فروشگاه واقع شده است. دسترسی های این پارک از سمت شمال به بلوار شهید اردستانی و میدان بسیج، از سمت غرب به کاربری های تجاری و از سمت شرق و جنوب به زمین های کشاورزی یا بایر منتهی می شود. از کاربری های شاخص نزدیک این پارک می-توان به بیمارستان شهید مفتاح ورامین اشاره کرد. شهرت این پارک باعث شده است که مردم از آن به عنوان نشانه و آدرس دهی استفاده کنند. این محل از ابتدای تاسیس با استقبال شهروندان مواجه شد. افراد بسیاری برای دورهمی های شبانه خود در این پارک جمع می شوند. از منظر دسترسی، این بوستان به دلیل موقعیت مکانی خود دسترسی بسیار مناسبی دارد. به بیمارستان شهید مفتاح و شریان های اصلی شهر نزدیک است و این نقطه برای حضور شهروندان از اقصی نقاط شهر و شهر بسیار حائز اهمیت است. از نظر تسهیلات و خدمات، در بوستان شقایق، می توان به وسایل ورزشی، زمین بازی و وسایل بازی کودکان، فروشگاه های کوچک و کیوسک های خدماتی اشاره کرد. همچنین، وجود کیوسک های کوچک خدماتی که از عوامل جامعه پذیری و

پارک در ساعات ابتدایی روز میزبان بانوان و در ساعات تاریکی هوا بیشتر خانوادگی است. به علاوه در شب هنگام نورپردازی مناسب با تعداد چراغ‌های روشنایی کافی در این پارک بر امنیت آن افزوده و از وقوع جرم جلوگیری می‌کند. از منظر خوانایی و شفافیت، در پارک خانواده با اینکه ورودی از خیابان زیر پل روگذر خودرو می‌باشد اما خوانایی لازم را داراست. همچنین در فضای داخلی پارک، مسیرها شفافیت لازم را دارند و احتمال اینکه کاربر در این محل دچار سردرگمی شود بسیار کم است. از نظر غنای حسی، در پارک خانواده همانطور که از نام آن مشخص است، مولفه‌ای که بیشترین تاثیر را بر احساس افراد دارد همان حضور خانواده‌هاست. همچنین وجود درختان و پوشش گیاهی مناسب سایه اندازی مطلوبی را برای این پارک فراهم کرده و برای کاربران بسیار دلچسب می‌باشد. از نظر اجتماع پذیری، در پارک خانواده هم مانند پارک شقایق هنگام صبح افراد اندکی برای ورزش به پارک مراجعه می‌کنند و اجتماع پذیری پارک هنگام شب به دلیل حضور خانواده‌ها بالاتر از روز می‌باشد. شکل ۳ موقعیت پارک‌های مزبور در سطح شهر را نشان می‌دهد.

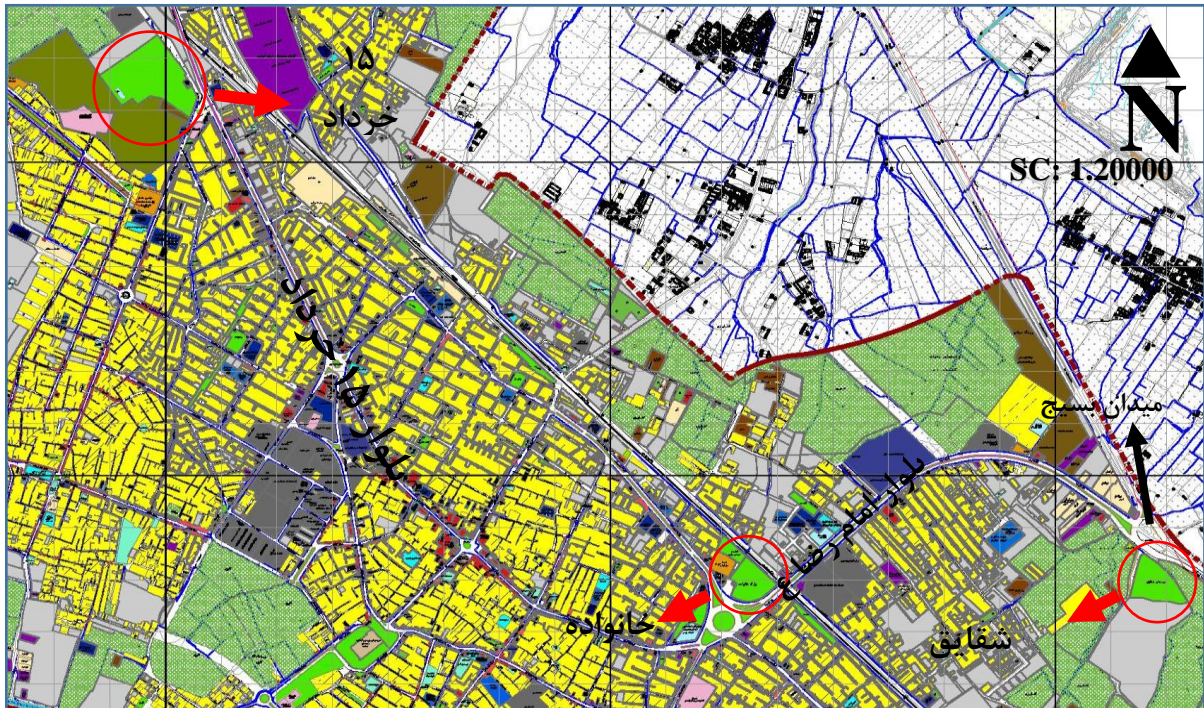
منتهی به پارک دسترسی آن برای عموم شهروندان مناسب و ایمن است. وجود کتابخانه عمومی ولیعصر و سالن ورزشی شهید ثامن همچنین وجود مرکز فرهنگی هنری که فعالیت خود را با کارگاه‌های ادبی و فرهنگی ادامه داده است و دارای بخش‌های کودک و نوجوان می‌باشد، از مهمترین خدمات پارک هستند. در پارک ۱۵ خرداد مسیرهای دور تا دور پارک نیاز به تعمیر و بازسازی دارد. همچنین طبق مشاهدات، با وجود مراجعه نوجوانان بیشتری به این محل، فضای بازی آن‌ها مخصوصاً زمین فوتبال ایمنی لازم را ندارد. به علت وجود سالن ورزشی و کتابخانه و مرکز فرهنگی هنری، دلایل بیشتری برای مراجعه به این پارک وجود دارد و این امر نظارت کاربران را به همراه داشته و از جرم خیزی محیط می‌کاهد. با این وجود روشنایی شب این پارک نیاز به تقویت دارد. به علاوه تعدادی نقاط کور در پارک مشاهده شد که می‌تواند محل اختفای بزهکاران شده و جرم خیزی محل را افزایش دهد. از نظر خوانایی و شفافیت، در پارک ۱۵ خرداد وجود کاربری‌های شاخصی که گفته شد، خود به عنوان نشانه عمل کرده و باعث خوانایی بیشتر مسیرها می‌شوند. از نظر غنای حسی، فضای فرهنگی پارک ۱۵ خرداد و احساس مثبت ناشی از آن هنگام حضور در آن فضا بسیار ملموس است. اما این احساس مثبت با وجود آلودگی‌های محیطی موجود در پارک و نقاط کور موجود که باعث ایجاد حس ترس و کاهش احساس امنیت زنان شده، به نوعی خنثی می‌شود. از نظر اجتماع پذیری، در پارک ۱۵ خرداد به دلیل وجود کانون فرهنگی و سالن ورزشی حضور افراد مخصوصاً کودکان و نوجوانان در روز بیشتر از دو پارک دیگر بوده و توازن بیشتری در تراکم جمعیت بین شب و روز این پارک وجود دارد.

۱/۳/۳. پارک خانواده و توصیف آن از منظر شاخص‌های

متغیر مستقل پژوهش

پارک خانواده با مساحت حدوداً ۴ هکتار در طبقه بندی پارک‌های محله‌ای قرار گرفته است. قسمت جنوبی این پارک با دو بلوار اصلی امام رضا و رسالت مجاور است و قسمت شمالی آن با خیابان‌های فرعی و بافت مسکونی ادغام شده است. از منظر دسترسی، پارک خانواده شهر ورامین در امتداد بلوار امام رضا (ع) و در مجاورت میدان رازی که از میادین اصلی ورودی شهر است قرار دارد. همچنین وجود ایستگاه اتوبوس برای ایستگاه مترو جوانمرد قصاب در مجاورت این پارک، از نکات شاخص کننده آن است. از نقاط قوت پارک از منظر خدمات و تسهیلات، فضای خانوادگی آن است که احساس امنیت را در کاربران زن افزایش می‌دهد. وضعیت ایمنی در پارک خانواده مطلوب است. کفپوش‌های مناسب و پله‌های استاندارد و فضای بازی با ایمنی مناسب از نقاط قوت این پارک محسوب می‌شود. در پارک خانواده عدم جرم خیز بودن محیط به شدت محسوس بوده زیرا فضای این

شکل ۳. موقعیت بوستان شقایق، پارک خانواده و پارک ۱۵ خرداد در شهر ورامین. ماخذ: نگارندگان با استفاده از نقشه های طرح تفصیلی

بر اساس آزمون کولموگروف اسمیرنوف وضعیت نرمال بودن توزیع داده‌ها سنجش و مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۲/۱. بررسی نقش کالبدی محیط، میزان احساس امنیت اجتماعی و ابعاد آن

در جدول ۴ میانگین مربوط به ویژگی‌های کالبدی محیط و مولفه‌های آن گزارش شده است. طبق گزارش بدست آمده بیشترین میانگین مربوط به مولفه اجتماعی پذیری محیط و کمترین میزان میانگین مربوط به غناسی حسی ثبت شده است. همچنین میانگین کلی ۳.۴ از ۵ بدست آمده است که به لحاظ طیف لیکرت از ۵ درجه در درجه ۴ تا ۳ قرار می‌گیرد و میانگین متوسط گزارش شده است.

۲. یافته های پژوهش

آزمودنی‌های این پژوهش شامل ۴۰۰ نفر بودند. از این تعداد، ۱۲٪ کمتر از ۲۰ سال، ۳۰٪ بین ۲۰ تا ۳۰ سال، ۳۱٪ بین ۳۰ تا ۴۰ سال، ۱۶٪ بین ۴۰ تا ۵۰ سال و در نهایت ۱۱٪ بیشتر از ۵۰ سال گروه سنی خود را اعلام کردند. ۱۸٪ دارای مدرک دیپلم و پایین تر، ۲۲٪ فوق دیپلم، ۳۹٪ لیسانس و در نهایت ۲۱٪ فوق لیسانس و بالاتر می‌باشند. ۳۷٪ شاغل، ۱۴.۲٪ فاقد شغل، ۲۷٪ دانشجو و در نهایت ۲۲٪ خانه دار را به عنوان وضعیت شغلی خود اعلام کردند. ۴۷٪ وضعیت خود را مجرد و در نهایت ۵۳٪ وضعیت خود را متأهل عنوان کردند. قبل از انجام تجزیه و تحلیل، ابتدا

جدول ۴: توزیع فراوانی نمونه بر اساس میانگین، نگارندگان

ویژگی های کالبدی محیط	تعداد نمونه	حداقل امتیاز	حداکثر امتیاز	میانگین
دسترسی	۴۰۰	۱	۵	۳.۷
خدمات و تسهیلات	۴۰۰	۱	۵	۳.۶
امنیت و جرم خیزی	۴۰۰	۱	۵	۳.۸

ایمنی	۴۰۰	۱	۵	۳.۳
خوانایی و شفافیت	۴۰۰	۱	۵	۳.۵
غنای حسی	۴۰۰	۱	۵	۲.۱
اجتماع پذیری	۴۰۰	۱	۵	۴.۱
میانگین کل	۴۰۰	۱	۵	۳/۴
احساس امنیت اجتماعی				
حس خوشنامی و اعتبار	۴۰۰	۱	۵	۲.۹
میل به حضور	۴۰۰	۱	۵	۳.۹
مراوده و فعالیت اجتماعی	۴۰۰	۱	۵	۳.۴
عدم احساس تبعیض	۴۰۰	۱	۵	۲.۸
میانگین کل	۴۰۰	۱	۵	۳.۲

همچنین، میانگین مربوط به احساس امنیت اجتماعی و مولفه‌های آن گزارش شده است. طبق گزارش بدست آمده بیشترین میانگین مربوط به مولفه میل به حضور و کمترین میزان میانگین مربوط به عدم احساس تبعیض ثبت شده است. همچنین میانگین کلی ۳.۲ از ۵ بدست آمده است که به لحاظ طیف لیکرت از ۵ درجه در درجه ۳ تا ۴ قرار می‌گیرد و میانگین متوسط گزارش شده است.

۲/۲. ارزیابی میزان همبستگی بین مولفه‌های پژوهش

طبق جدول ۵ همبستگی در بررسی همبستگی میان ویژگی‌های کالبدی محیط با احساس امنیت (فرضیه اصلی) بین دو متغیر مذکور ۰.۳۸۷ بدست آمده است و ضمن ثبت همبستگی متوسط، در جدول فوق به دلیل گزارش سطح معناداری به میزان ۰.۰۰۰، فرضیه اول تایید شده است. همبستگی بین دو متغیر دسترسی و احساس امنیت اجتماعی ۰.۲۰۸ بدست آمده است و ضمن ثبت همبستگی متوسط، در جدول فوق به دلیل گزارش سطح معناداری به میزان ۰.۰۰۰، فرضیه دوم تایید شده است. همبستگی بین دو متغیر خدمات و تسهیلات با میزان احساس

امنیت اجتماعی ۰.۶۶۹ بدست آمده است و ضمن ثبت همبستگی بالا، در جدول فوق به دلیل گزارش سطح معناداری به میزان ۰.۰۰۰، فرضیه سوم تایید شده است. همبستگی بین دو متغیر امنیت و جرم خیزی با میزان احساس امنیت اجتماعی ۰.۱۶۹ بدست آمده است و ضمن ثبت همبستگی ضعیف، در جدول فوق به دلیل گزارش سطح معناداری به میزان ۰.۰۰۱، فرضیه چهارم تایید شده است. همبستگی بین دو متغیر خوانایی و شفافیت با میزان احساس امنیت اجتماعی ۰.۰۹۴ بدست آمده است و ضمن ثبت همبستگی بسیار ضعیف، در جدول فوق به دلیل گزارش سطح معناداری به میزان ۰.۰۵۹، فرضیه پنجم رد شده است. همبستگی بین دو متغیر غنای حسی با میزان احساس امنیت اجتماعی ۰.۱۲۵ بدست آمده است و ضمن ثبت همبستگی ضعیف، در جدول فوق به دلیل گزارش سطح معناداری به میزان ۰.۰۱۲، فرضیه ششم تایید شده است. همبستگی بین دو متغیر اجتماع پذیری با میزان احساس امنیت اجتماعی ۰.۳۰۲ بدست آمده است و ضمن ثبت همبستگی متوسط، در جدول فوق به دلیل گزارش سطح معناداری به میزان ۰.۰۰۰، فرضیه هفتم تایید شده است.

جدول ۵: سنجش میزان همبستگی، نگارندگان

Correlations			
		ویژگی های کالبدی محیط	احساس امنیت اجتماعی
ویژگی های کالبدی محیط	Pearson Correlation	1	.387**
	Sig. (2-tailed)		.000
	N	400	400
احساس امنیت اجتماعی	Pearson Correlation	.387**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	
	N	400	400
دسترسی		دسترسی	احساس امنیت اجتماعی
	Pearson Correlation	1	.208**
	Sig. (2-tailed)		.000
	N	400	400
	Pearson Correlation	.208**	1

احساس امنیت اجتماعی	Sig. (2-tailed)	.000	
	N	400	400
خدمات و تسهیلات	Pearson Correlation	1	.669**
	Sig. (2-tailed)		.000
	N	400	400
احساس امنیت اجتماعی	Pearson Correlation	.669**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	
	N	400	400
امنیت و جرم خیزی	Pearson Correlation	1	.169**
	Sig. (2-tailed)		.001
	N	400	400
احساس امنیت اجتماعی	Pearson Correlation	.169**	1
	Sig. (2-tailed)	.001	
	N	400	400
خوانایی و شفافیت	Pearson Correlation	1	.094**
	Sig. (2-tailed)		.059
	N	400	400
احساس امنیت اجتماعی	Pearson Correlation	.094**	1
	Sig. (2-tailed)	.059	
	N	400	400
غناى حسی	Pearson Correlation	1	.125**
	Sig. (2-tailed)		.012
	N	400	400
احساس امنیت اجتماعی	Pearson Correlation	.125**	1
	Sig. (2-tailed)	.012	
	N	400	400
اجتماع پذیری	Pearson Correlation	1	.302**
	Sig. (2-tailed)		.000
	N	400	400
احساس امنیت اجتماعی	Pearson Correlation	.302**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	
	N	400	400
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).			

رگرسیون استفاده شد. به نظر می‌رسد ویژگی کالبدی محیط می‌تواند میزان تغییرات احساس امنیت اجتماعی زنان پیش بینی کنند.

۲/۳. تحلیل رگرسیون و قابلیت پیش بینی

برای تعیین سهم هر یک از متغیرهای ویژگی‌های کالبدی محیط در پیش بینی میزان احساس امنیت اجتماعی زنان از تحلیل

جدول ۶: آزمون رگرسیون، خلاصه آزمون رگرسیون خلاصه ضرایب استاندارد و غیراستاندارد ویژگی‌های کالبدی محیط در تحلیل رگرسیون، نگارندگان

Variables Entered/Removed ^a				
Model	Variables Entered	Variables Removed	Method	
1	ویژگی‌های کالبدی	.	Enter	
Dependent Variable: احساس امنیت اجتماعی				
b. All requested variables entered.				
Model Summary ^b				
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate

1	.387 ^a	.150	.148	.28110			
a. Predictors: (Constant), ویژگی‌های کالبدی							
b. Dependent Variable: احساس امنیت اجتماعی							
Coefficients ^a							
Model		ضرایب استاندارد		T	Sig.	Collinearity Statistics	
		B	خطای معیار			Beta	Toleranc e
1	(Constant)	1.694	.192	8.814	.000		
	ویژگی‌های کالبدی	.465	.056	.387	8.373	.000	1.000
a. Dependent Variable: احساس امنیت اجتماعی							

کالبدی محیط می‌تواند میزان تغییرات احساس امنیت اجتماعی زنان را پیش بینی کنند. مولفه‌های ویژگی کالبدی محیط شامل ریز متغیرهای دسترسی، خدمات و تسهیلات، ایمنی، امنیت و جرم خیزی، خوانایی و شفافیت، غنای حسی و اجتماع پذیری می‌باشد و قدرت پیش بینی هر یک از مولفه‌های مذکور در زمینه میزان احساس امنیت اجتماعی زنان مورد بررسی قرار می‌گیرد.

جدول ۶ برای مشاهده سهم متغیر وارد شده به مدل در پیش بینی احساس امنیت اجتماعی را نشان می‌دهد. همانطور که در جدول فوق مشاهده می‌شود متغیر مستقل که در این مدل ویژگی کالبدی محیط می‌باشد. ویژگی‌های کالبدی دارای ارزش بتای (۰/۳۸۷) می‌باشند. در واقع می‌توان گفت که ویژگی کالبدی محیط می‌تواند به میزان (۰/۳۸۷) احساس امنیت اجتماعی زنان را پیش بینی نماید. به نظر می‌رسد ویژگی‌های

جدول ۷: آزمون رگرسیون، خلاصه آزمون رگرسیون و خلاصه نتایج ضرایب استاندارد و غیراستاندارد ویژگی‌های کالبدی محیط در تحلیل رگرسیون خطی، نگارنده

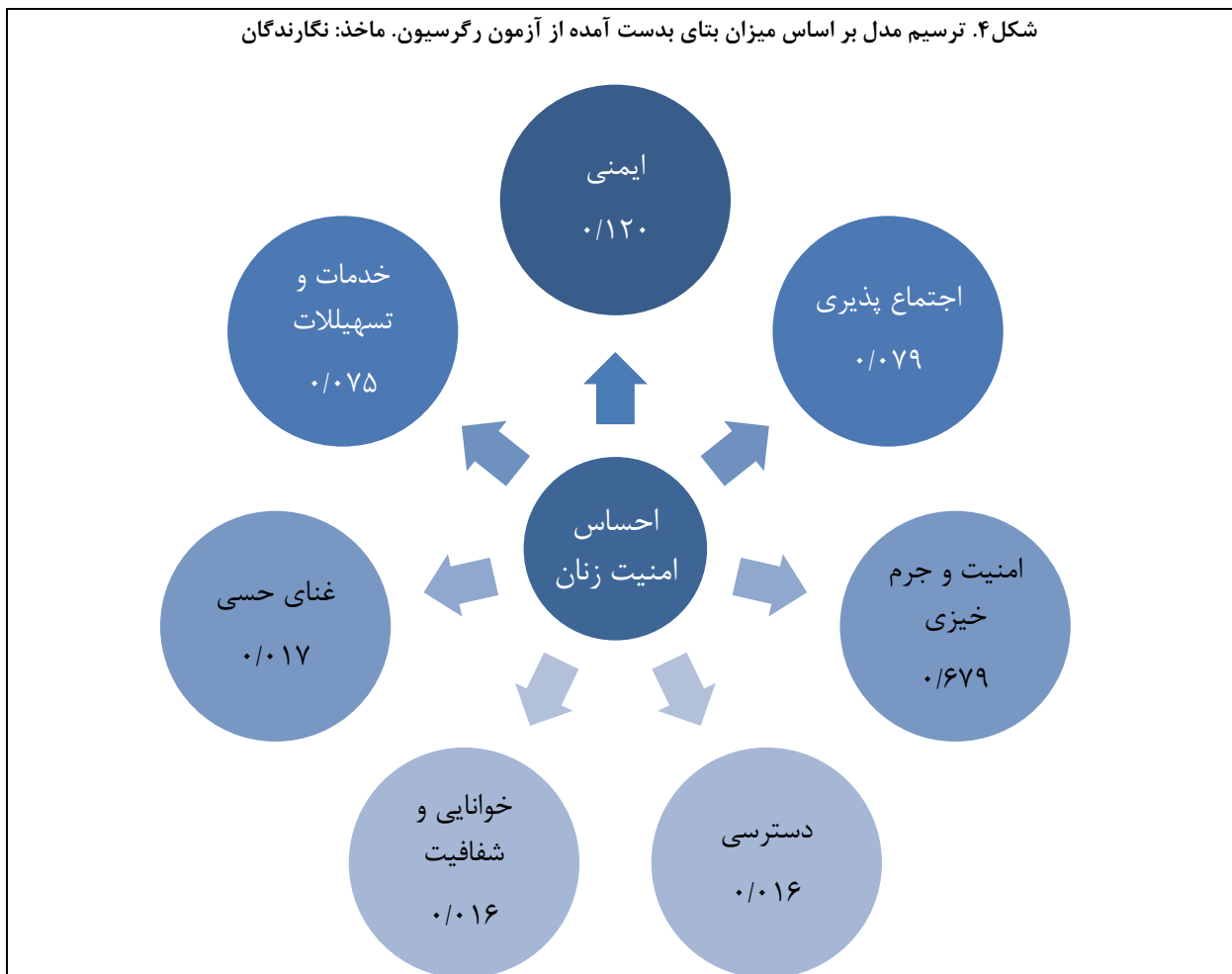
Variables Entered/Removed ^a						
Model	Variables Entered			Variables Removed		Method
	دسترسی، خدمات و تسهیلات، امنیت و جرم خیزی ایمنی، خوانایی و شفافیت، غنای حسی، اجتماع پذیری					Enter
a. Dependent Variable: احساس امنیت اجتماعی						
b. All requested variables entered.						
Model Summary ^b						
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics	
					R Square Change	Sig. F Change
1	.683 ^a	.466	.457	.22444	.466	.000
a. Predictors: (Constant), (دسترسی، خدمات و تسهیلات، امنیت و جرم خیزی، ایمنی، خوانایی و شفافیت، غنای حسی، اجتماع پذیری)						
b. Dependent Variable: احساس امنیت اجتماعی						

به ترتیب دارای ارزش بتای (۰/۱۶)، (۰/۰۷۵)، (۰/۶۷۹)، (۰/۱۲۰) (۰/۱۶)، (۰/۰۱۷) و (۰/۰۷۹) می‌باشند. طبق اطلاعات بدست آمده بیشترین میزان قدرت پیش بینی پذیری به ترتیب در بین مولفه‌های امنیت و جرم خیزی، ایمنی، اجتماعی پذیری و خدمات و تسهیلات ثبت شده است (شکل ۴).

۳.

جدول ۷، برای مشاهده سهم هر یک از متغیرهای وارد شده به مدل در پیش بینی احساس امنیت اجتماعی زنان را نشان می‌دهد. همانطور که در جدول مشاهده می‌شود که در این مدل مولفه‌های خدمات و تسهیلات، امنیت و جرم خیزی، ایمنی و اجتماع پذیری معنادار می‌باشد. مولفه‌های ویژگی‌های کالبدی محیط از جمله دسترسی، خدمات و تسهیلات، امنیت و جرم خیزی، ایمنی، خوانایی و شفافیت، غنای حسی و اجتماع پذیری

شکل ۴. ترسیم مدل بر اساس میزان بتای بدست آمده از آزمون رگرسیون. ماخذ: نگارندگان

بحث و نتیجه گیری

بدون شک، پارک‌های شهری نقش اساسی در بهبود کیفیت محیط زیست دارند. فضاهای عمومی و پارک‌های شهری از جمله شاخص‌های شهر پایدار با کارکردهای اجتماعی، اقتصادی و اکولوژیکی هستند. اما در این بین، کارکردهای اجتماعی پارک‌ها به دلیل عمومیت و استفاده شهروندان، نسبت به بقیه عوامل از اهمیت بیشتری برخوردارند. بررسی کارکردهای اجتماعی پارک‌ها نشان می‌دهد که این فضاها در برخی مناطق شهری، علاوه بر داشتن نتایج و اثرات اجتماعی مطلوب، در برخی موارد نتایج و اثرات نامطلوب اجتماعی نیز دارند. به عنوان مثال، پارک‌ها را می‌توان مکانی برای گذران اوقات فراغت، تشکیل نهادهای مشارکتی، افزایش تعامل و همکاری، دیدار با دوستان و بهبود سلامت روانی و جسمی عنوان کرد (پاک نهاد و پژوهان فر، ۱۳۹۶). براساس نتایج به دست آمده، فرضیه اول با میزان همبستگی متوسط تایید شد و بین مولفه‌های کالبدی محیط و احساس امنیت اجتماعی در افراد رابطه معنادار وجود دارد و تغییرات نقش کالبدی محیط، موجب تغییر در میزان احساس

امنیت در افراد می‌شود. طبیعی است که هرچه زمان بیشتری در یک مکان سپری شود، کیفیت معماری و محیط آن مکان تاثیر بیشتری بر فرد می‌گذارد، پس هرچه طراحی محیط در جهت طراحی کالبدی مناسب برای افزایش احساس امنیت باشد، افراد تمایل بیشتری برای حضور در آن محیط و گذران اوقات خود در آنجا را دارند. علاوه بر آن میزان احساس امنیت درک شده از محیط به خوشنامی محیط، میل به حضور افراد، مراودات و فعالیت‌های اجتماعی صورت گرفته در آن محل و عدم وجود احساس تبعیض بستگی دارد. محیط خوشنام علاوه بر افزایش احساس امنیت درک شده افراد، در جذب زنانی که محتاط ترند، موفق‌تر عمل کرده و احساس آرامش روانی بهتری را برای این زنان فراهم می‌کند. طبق مطالعات انجام شده مولفه خوشنامی در بالابردن میل به حضور افراد نیز بسیار تاثیرگذار است. به صورت پیوسته خوشنامی محیط باعث حضور بدون ترس زنان در پارک، حضور زنان موجب بالارفتن سطح تعاملات و گاهی شکل‌گیری فعالیت‌های اجتماعی یا فرهنگی، و در نهایت این تعاملات و فعالیت‌ها نیز موجب بالارفتن احساس امنیت در زنان می‌شود. نتایج پژوهش‌های رحیمی و صبوری (۱۳۹۶)، پوراحمد و همکاران (۱۳۹۶)، ساسانی و همکاران (۱۳۹۵) و شکوری اصل

پژوهش‌های Lathia و Mahadevia (۲۰۱۹) و همچنین ارجمندی و همکاران (۱۳۹۸) این موضوع را تایید می‌کنند. همچنین نتایج به‌دست‌آمده از پرسشنامه نشان داد که ویژگی‌های فردی زنان مصاحبه‌شونده مانند سن، سطح تحصیلات و شغل تأثیر معناداری بر احساس امنیت آنان ندارد. نتایج پژوهش‌های آذر و محمدی بیرنگ (۱۳۹۸) نیز در تایید این پژوهش است. علاوه بر آن نتایج پژوهش زیویار پرده‌ای و همکاران (۱۳۹۴) نشان داد به منظور ادراک و شناسایی و تعیین مهم‌ترین و مؤثرترین عوامل کالبدی پیش‌بینی‌کننده امنیت زنان در پژوهش خود، از روش رگرسیون گام به گام استفاده شد و برای تعیین مهم‌ترین عوامل امنیت زنان از نظر پارامترهای اصلی طراحی فضاهای امن برای آنها، شش عامل را به شرح زیر بیان کردند: ۱. روشنایی (دید در شب)، ۲. میلمان شهری، ۳. فشردگی بافت، ۴. کیفیت شبکه معابر، ۵. بسته و باز بودن محیط ۶. پوشش گیاهی. پژوهش رحیمی و صبوری (۱۳۹۶) نیز در تایید نتایج پژوهش حاضر و مبین آن است بیشترین عوامل در ادراک احساس امنیت زنان ناشی از سه معیار کالبدی، فعالیتی و آسایش بصری و محیطی است و به طور کلی مولفه کیفیت فعالیت‌ها و کاربری زمین و مولفه آلودگی نور بیشترین اثرگذاری را بر احساس امنیت زنان مصاحبه‌شونده دارد.

حضور زنان در فضای شهری باید طوری رقم بخورد که با کاستن از بار وظایف زنانه، فضا و زمانی را به آنها بدهد تا بتوانند آن را به منظور فراغت، علایق، خلاقیت‌ها و فعالیت‌های داوطلبانه خود صرف کنند، روابط اجتماعی‌شان را گسترش داده و از انزوا در زندگی شهری خارج شوند. برای افزایش میزان امنیت در سطح فضاهای عمومی شهری و یا در سطح محلات و شهرها می‌توان از طریق بهره‌برداری مناسب از فضاهای فرهنگی ایجاد شده در مناطق شهری، انگیزه حضور زنان در فعالیت‌های اجتماعی را بالا برده و این امکان را فراهم کرد تا به فضا و مکان زندگی خویش توجه بیشتری داشته باشند. این امر تنها زمانی محقق می‌شود که بپذیرند شهر متعلق به آنهاست و در صورت توجه بیشتر زنان است که می‌توان امکان افزایش نظارت و کاهش قابلیت جرم خیزی را فراهم آورد و از طریق مشارکت زنان در فرآیند تصمیم‌گیری حداقل در سطوح محله‌ای، به وجود آورنده این احساس را در آنها بود.

(۱۳۹۵) در تایید این موضوع می‌باشد. فرضیه دوم رابطه بین مولفه‌های احساس امنیت و دسترسی بود و طبق نتایج به دست آمده در فصل قبل پژوهش این ارتباط با همبستگی متوسط تایید شده است. نتایج تحقیقات (Ghadban & et al(2015 و روستا و احمدی (۱۳۹۸) در تایید این فرضیه هستند. بر اساس فرضیه سوم، رابطه بین مولفه‌های احساس امنیت و خدمات و تسهیلات، با همبستگی بالا اثبات شد. نتایج تحقیقات پژوهنده (۱۴۰۱) و حبیبی و همکاران (۱۳۹۸) نیز در تایید آن است. فرضیه چهارم ارتباط بین جرم خیزی و وجود بزه در محیط و میزان احساس امنیت اجتماعی نیز با همبستگی ضعیف اثبات شده است. پژوهش پوراحمد و همکاران (۱۳۹۶) نیز در راستای تایید این فرضیه است. اما فرضیه پنجم که رابطه معنادار بین خوانایی و شفافیت و احساس امنیت اجتماعی بود، بر اساس نتایج به دست آمده با ثبت همبستگی بسیار ضعیف، رد شد. خوانایی فضا، سهولت در تشخیص مسیرها و نشانه‌ها و ... در مولفه‌های نفوذپذیری موثر است اما به طور مستقیم در احساس امنیت تأثیری ندارد. در ادامه، با نتایج به دست آمده، رابطه بین غنای حسی و احساس امنیت نیز مشخص و فرضیه ششم با همبستگی ضعیف تایید شد. دیدن تصاویر و شنیدن صداهای زیبا و روح نواز در مدت زمان ماندن افراد در فضاهای عمومی شهری تأثیر گذار است و در بعضی موارد از دلایل حضور افراد است، اما تأثیر آن در احساس امنیت درک شده از دیگر عوامل کمتر است. نتایج پژوهش Gurer و همکارانش (۲۰۱۷) نیز در همین راستا می‌باشد. مؤلفه غنای حسی با میزان حضور زنان رابطه مثبت و معنادار نشان داد؛ به این معنا که با افزایش میزان احساس لذت در زنان، میزان حضورشان افزایش می‌یابد. نتایج مطالعه پژوهنده (۱۴۰۱) این یافته را تأیید می‌کند. آخرین فرضیه نیز رابطه معنادار بین اجتماع‌پذیری و احساس امنیت اجتماعی بود و این فرضیه نیز با همبستگی متوسط تایید شد. بر این اساس، فعالیت‌هایی که باعث تجمع افراد شوند و همچنین اختلاط کاربری‌ها موجب بالا رفتن سطح اجتماع‌پذیری می‌شود و این امر در افزایش سطح امنیت درک شده از محیط موثر است. با ایجاد بستری مناسب در فضاهای عمومی و پارک‌ها برای فعالیت‌های زنانه در فضایی بدون تبعیض، میزان اجتماع‌پذیری محیط بسیار بالا رفته و افزایش احساس امنیت اجتماعی را در پی دارد. نتایج

منابع و ماخذ

- احمدی، محمد و کلدی، علیرضا (۱۳۹۱). بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان در شهر سنندج و عوامل اجتماعی موثر بر آن. فصلنامه علمی-پژوهشی زن و جامعه، سال سوم، شماره ۴، ص ۱-۱۹
- آذر، علی و محمدی بیرنگ، مهدیه (۱۳۹۸). تحلیل احساس امنیت زنان در فضاهای عمومی با تأکید بر پارک‌های شهری، مطالعه موردی: تبریز. دو فصلنامه پژوهش‌های بوم‌شناسی شهری، سال دهم، شماره ۲۰، ص ۲۷-۴۰
- ارجمندی، هانی و یاران، علی و مسگریان، مریم (۱۳۹۸). تاثیر مؤلفه‌های کالبدی بر احساس امنیت زنان در فضاهای باز گردشگری شهری (نمونه موردی: خیابان سی تیر تهران). نشریه منظر، شماره ۴۷، ص ۲۴-۳۷
- الیاس زاده مقدم، نصرالدین و ضابطیان، الهام (۱۳۸۹). بررسی شاخص‌های برنامه ریزی شهری موثر در ارتقای امنیت زنان در فضاهای عمومی با رویکرد مشارکتی (نمونه موردی: بخش مرکزی شهر تهران). نشریه هنرهای زیبا - معماری و شهرسازی، ۲(۴۴)، ۴۳-۵۶
- بزی، خدارحم و رضایی، بیت‌اله (۱۳۹۱). بررسی ساختارهای شهری مطلوب زنان با تأکید بر امنیت در شهر زابل. مجله آمایش جغرافیایی فضا، دوره ۲، شماره ۵، ۱۹-۳۶
- بیرانوندزاده، مریم و ابدالی، یعقوب و مومنی چلکی، مهتاب (۱۳۹۸). بررسی احساس امنیت زنان در فضاهای شهری (مطالعه موردی: پارک بعثت منطقه ۱۶ شهرداری تهران). نشریه جغرافیا و روابط انسانی، شماره ۵، ۳۰۸-۳۲۱
- پاک‌نهاد، حدیثه و پژوهان‌فر، مهدیه (۱۳۹۶). بهبود الگوهای کیفیت فضایی پارک‌های شهری به منظور افزایش تعاملات اجتماعی شهروندان، نمونه موردی: پارک‌های شهر گرگان. نشریه آمایش جغرافیایی فضا، سال هفتم، شماره ۲۶، ۱۸۳-۱۹۷
- پژوهنده، نیلا و اسماعیل، شیعه و معینی‌فر، مریم (۱۴۰۱). تبیین معیارهای کلیدی فرآیند شکل‌گیری کیفیت فضایی یکپارچه در فضاهای عمومی شهری (مطالعه موردی: منطقه پنج شهرداری تهران). نشریه هویت شهر، شماره ۴۹، ۱۷-۳۴
- پورااحمد، احمد و آروین، محمود و رحیم‌پور، نگار (۱۳۹۶). ارزیابی احساس امنیت زنان در فضاهای شهری مطالعه موردی: منطقه یک شهر اهواز. فصلنامه علمی-پژوهشی مطالعات شهری، شماره ۲۳، ۵۳-۶۸
- حاتمی، علی و احمدی، بختیار و اسمعیلی، عطاء (۱۳۹۴). بررسی عوامل مرتبط با میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان مورد مطالعه زنان شهر کرمانشاه. نشریه پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، سال چهارم، شماره ۱۱، ۱۰۳-۱۲۱
- حبیبی، لیلا و نیک‌پور، عامر و نجفی، معصومه (۱۳۹۸). واکاوی احساس امنیت زنان در فضاهای عمومی شهر آمل با تأکید بر عناصر کالبدی. نشریه برنامه ریزی توسعه شهری و منطقه‌ای، سال چهارم، شماره ۸، ۱۷۹-۲۰۲
- حقیقت، فهیمه (۱۳۹۲). پایان نامه ارشد، رابطه فضای شهری و احساس امنیت زنان در شهر شیراز. دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهراء،
- رحیمی، لیلا و صبوری، صابر (۱۳۹۶). امنیت زنان در فضاهای عمومی شهری و بررسی عوامل فیزیکی موثر بر آن (نمونه موردی: پارک ائل گلی تبریز). نشریه مطالعات اجتماعی روانشناختی زنان، سال پانزدهم، شماره ۵۳، ۳۹-۷۷
- روستا، مریم و احمدی، پردیس (۱۳۹۸). بررسی تأثیر عوامل محیطی بر احساس امنیت زنان (نمونه موردی محله سهل آباد شیراز). نشریه پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، سال هشتم، شماره ۲۴، ۸۵-۹۶
- زیویار پرده‌ای، پروانه و رجبی، آریتا و عظیمی، آزاده (۱۳۹۴). احساس امنیت زنان در شهرهای توریستی با تأکید بر طراحی شهری. نشریه پژوهش‌نامه زنان، سال ششم، شماره ۳، ۸۱-۱۰۲
- ساسانی، محمد و بلاغی اینالو، رسول و اکبری ریایی، محمد و رضایی، میثم (۱۳۹۵). عناصر محیطی و فردی تأثیرگذار بر احساس امنیت زنان در فضاهای عمومی شهری (مطالعه موردی: کلانشهر شیراز). نشریه زن و جامعه، سال هفتم، شماره ۴، ۲۱۹-۲۴۰
- شکوری اصل، شیده (۱۳۹۵). شناسایی ویژگی‌های محیطی تأثیرگذار بر احساس امنیت بانوان در فضاهای شهری، مطالعه موردی: محلات مخصوص و سلامت، منطقه ۱۱ شهر تهران. فصلنامه علمی-پژوهشی مطالعات شهری، شماره ۲۱، ۷۷-۹۱
- شیخی، حجت و عباس‌نژاد، حسن و حقانی، الهه (۱۳۹۵). ارتقاء کیفیت فضایی پارک‌های شهری به منظور افزایش بهره‌وری اجتماعی و پیشگیری جرائم ناهنجاری موردشناسی: پارک ملت شهر ایلام. نشریه جغرافیا و آمایش شهری منطقه‌ای، شماره ۲۱، ۱۳۹-۱۵۲

بررسی نقش کالبدی محیط در امنیت اجتماعی زنان در فضاهای عمومی شهری

صادقی، نرگس و سبحان اردکانی، سهیل و ذاکر حقیقی، کیانوش (۱۳۹۵). ارزیابی عوامل مؤثر بر تأمین امنیت شهری به منظور افزایش حضور بانوان در فضاهای عمومی شهری (مطالعه موردی: پارک ساعی تهران). نشریه هویت شهر، سال دهم، شماره ۲۷، ۶۵-۷۴

صدرالسادات، آیدا و سجاسی قبادری، حمداله و عنابستانی، علی اکبر (۱۳۹۷). ارزیابی تأثیر مؤلفه های پیشگیری از جرم در طراحی محیط بر احساس امنیت ساکنان مطالعه موردی: روستاهای دهستان طوس. نشریه پژوهش های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، سال هفتم، شماره ۲۳، ۵۹-۷۴

صدیق سروسستانی، رحمت اله و نیمروزی، نوروز (۱۳۸۹). بررسی ارتباط بین مشارکت در روابط همسایگی و احساس امنیت در محلات شهر مشهد. فصلنامه پژوهش های دانش انتظامی، دوره ۱۲، شماره ۲، ۱۸۵-۲۲۰

ضابطیان، الهام و بمانیان، محمدرضا و رفیعیان، مجتبی (۱۳۸۹). بررسی الگوی برنامه ریزی کاربری فضاهای شهری مؤثر بر افزایش امنیت زنان (نمونه موردی: بخش مرکزی شهر تهران). نشریه علوم اجتماعی (دانشگاه علامه طباطبائی)، شماره ۴۸، ۱۰۷-۱۴۸

قدرتی، شفیعه و روشندل، تکتم (۱۳۹۵). سکونتگاه های شهری و امنیت زنان در فضای عمومی مطالعه موردی: شهر سبزوار. نشریه مطالعات جغرافیایی مناطق خشک، دوره ششم، شماره ۲۴، ۶۸-۸۵

قنبران، عبدالحمید و حسن ولی، آذین (۱۳۹۲). شناسایی شاخص های طراحی محیطی مؤثر بر احساس امنیت زنان در فضاهای شهری (مطالعه موردی: محله لویزان تهران). همایش ملی معماری و شهرسازی انسانگرا (دانشگاه آزاد اسلامی قزوین)

کارمونا، متیو و هیت، تیم و تیسدل، تراک واستیون (۱۳۹۴). مکان های عمومی فضاهای شهری، ترجمه فریبا قرانی، مهشید شکوهی، زهرا اهری و اسماعیل صالحی. انتشارات دانشگاه هنر، تهران.

مجیدی خامنه، بتول و آقایی، پرویز و ضرغامی، سعید و رئیسی، حسین (۱۳۹۹). تحلیل مؤلفه های تاثیرگذار بر احساس امنیت اجتماعی زنان در فضاهای عمومی سبز مورد پژوهی: پارک نیاوران، منطقه یک شهرداری تهران. نشریه آمایش محیط، شماره ۵۰، ۱-۲۰

مویدی، محمد و علی نژاد، منوچهر و نوایی، محسن (۱۳۹۲). بررسی نقش مولفه های منظر شهری در ارتقای سطح احساس امنیت در فضاهای عمومی شهری (نمونه مورد مطالعه، محله اوین تهران). نشریه مطالعات امنیت اجتماعی، سال نهم، شماره ۳۵، ۱۵۹-۱۹۱

هزارجریبی، جعفر و کشوری چرمی، مصطفی و فاروقی، الهام و متقدم، عقیل (۱۳۹۳). بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن (مطالعه موردی شهر تهران). نشریه برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، شماره ۲۰، ۱-۴۲

Abada, N. (2013). Understanding women-friendly cities: distilling elements from United Nations designated cities (Doctoral dissertation, Ball State University).

Bell, Wendy. (1998), "Women and community safety". Bell Planning Associates South Australia, No 32, pp 1-26

Bonnete, Carole, Sophie Buffeteau, and Pascal Godefroy (2007), Effects of Security Location on Social Security in France. Population 61, pp 41-70

Chant, S. (2013). Cities through a "gender lens": A golden "urban age" for women in the global South? Environment and Urbanization, 25, pp 9-29

Cozens, P. M., Saville, G., and Hillier, D. (2005). Crime prevention through environmental design (CPTED): a review and modern bibliography. Property Management, No. 5, pp 328-356

Ghadban, Shadi and Al-Bishawi, Manal and Jørgensen, Karsten (2015), Women's behaviour in public spaces and the influence of privacy as a cultural value: The case of Nablus, Palestine. Urban Studies Journal Limited 2015, pp 1559 - 1577

Gürer, N., Güzel, B. I., & Kavak, I. (2017, October). Evaluation on Living Public Spaces and Their Qualities- Case Study from Ankara Konur, Karanfil and Yüksel Streets. In IOP Conference Series: Materials Science and Engineering (Vol. 245, No. 7, p. 072038). IOP Publishing.

Kozlov, L & Kozlov, V. (2018). Ten Quality Criteria of the Public Spaces in a Large City, MATEC web of Conferences. NO. 212

Mahadevia, Darshini and Lathia, Saumya (2019), Women's Safety and Public Spaces: Lessons from the Sabarmati Riverfront, India, Urban Planning, Volume 4, Issue 2, pp 154-168

Making Safer Places (2005), Women's Safety in our Cities, National Conference, Conference Report, London

- Nazmfar, H., Alavi, S., Feizizadeh, B., & Mostafavi, M. A. (2020). Analysis of spatial distribution of crimes in urban public spaces. *Journal of Urban Planning and Development*, 146(3), 05020006.
- Paydar, Mohammad and Kamani-Fard, Asal and Etmnani-GHasrodashti (2017), Perceived security of women in relation to their path choice toward sustainable neighborhood in Santiago, Chile. *Cities* 60 289–300
- Polko, P., & Kimic, K. (2022). Gender as a factor differentiating the perceptions of safety in urban parks. *Ain Shams Engineering Journal*, 13(3), 101608.
- Sadeghi, A. R., & Jangjoo, S. (2022). Women's preferences and urban space: Relationship between built environment and women's presence in urban public spaces in Iran. *Cities*, 126, 103694.
- Weaver, D.(2010)." Social Security and Social Support" *Journals of Gerontology, Series B: Psychological and Social Sciences* 61(1): 24-34.